

Diplomová práce

Hana Šmejkalová: **Role školy v souvislosti s fenoménem (soukromého) doučování**

Oponentský posudek

K posouzení byla předložena diplomová práce v rozsahu 105 stran textu plus přílohy, vybavená seznamem použitých zdrojů a abstrakty v Čj a Aj.

Diplomantka zkoumala fenomén doučování v širších souvislostech současné reality české základní školy s deklarováním zřetelem k možnostem pomoci žákům ohroženým školním neúspěchem a k postojům aktérů školního vzdělávání k doučování jak soukromému (SD), placenému, tak neplacenému, školou (ŠD) poskytovanému v rámci tzv. Šablon. Právě část věnovaná využívání nově zavedených forem školního doučování v rámci programu MŠMT zasloužila pozornost, protože vnesla do školního doučování nové příležitosti i problémy, jak dokládají autorkou získaná data. Diplomantka jen částečně reflektovala bezplatné doučování poskytované příbuznými, zpravidla individuálně. Pro tuto formu, jíž se hlouběji nevěnuje, nenašla výstižný termín, ač právě doučování a pomoc v rodině by zasloužila větší pozornost a rozlišení běžné pomoci např. s domácími úkoly a doučováním vzhledem k potřebám žáků prospěchově ohrožených, což by posuzovatel a čtenář očekával vzhledem k formulaci zadání i výzkumným otázkám (viz s. 34).

Práce představuje případovou studii vybrané pražské základní školy sídlištního typu, zaměřuje se na 2. stupeň. Text je logicky strukturován, teoretická, metodologická a empirická část jsou proporcčně adekvátní a koncepčně propojené. Práce je psána srozumitelným a výstižným jazykem s důsledností ve využívání odborné terminologie, vhodně využívá grafiku, v některých případech by bylo vhodné zařadit také další přehledové tabulky, pokud se text opírá pouze o kvantitativní data (např. na s. 72) a v textu je komentovat, na s. 79-80 se omylem opakuje tatáž tabulka (č. 25 a č. 26), srovnávající prospěchové průměry, ta druhá verze je navíc s chybou. Na s. 97 se vyskytuje chybné označení hloubkových rozhovorů jako kvantitativní metody.

V první části práce diplomantka prokázala dobrou orientaci v relevantní zahraniční i domácí literatuře. Vymezení pojmů „soukromé“ a „školní“ doučování akcentuje, ve shodě s předními autory publikujícími v daném tématu, zásadní rozdíl mezi placeným a neplaceným doučováním, jako dvěma hlavními typy doučování. Další členění dle aktérů pouze předkládá paletu možností a forem, představuje však spíše encyklopedický výčet bez hlubší elaborace dotažené do systematictější podoby, kterou by si zkoumaný fenomén zasloužil. K pozitivům práce nutno přičíst respektování etických principů (ověřený souhlas respondentů, anonymizace), (pouze na s. 53, nepochybně omylem je uveden název školy, ZŠ Jílovská).

Případová studie má deskriptivně analytickou povahu. Autorka zvolila smíšenou metodologii empirického výzkumu. Kvalitativní data byla získávána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky vedení dané školy, učiteli a rodiči (N=13), kvantitativní data dotazníkem pro žáky (N=147), autorka pracovala také se školní dokumentací, měla např. k dispozici třídní knihy doučování v rámci Šablon. Právě část věnovanou tomuto programu považují za výzkumné novum a originální přínos k výzkumu doučování u žáků české ZŠ.

Zvláštní pozornost zaslouží zejména komparace výběrových tříd, jazykové a matematické, s nevýběrovou (zbytkovou?) třídou, které vypovídají o realitě české ZŠ a nepřímo o její nespravedlnosti. Ocenění zaslouží také kapitola 6 (s. 86-95), v níž se autorka zaměřuje na vztah mezi SD a ŠD a v neposlední řadě provádí kritickou autoreflexi svého výzkumu. Práce jako celek vybuzuje zájem posuzovatele, dokládá diplomantčinu pedagogickou senzitivnost v řešení daného tématu a zaujetí výzkumným problémem. V řadě ohledů jsou její zjištění neotřelá, i když do jisté míry potvrzují trendy zjištěné jinými výzkumy a poskytují náměty pro úvahy směřující do vzdělávací politiky, která byla v ČR dosud k soukromému doučování ambivalentní, ne-li ignoratní.

Pro obhajobu kladu následující otázky:

- 1) Jak a do jaké míry byla interpretace dat z vašeho výzkumu ovlivněna vaším postavením učitelky na dané škole?
- 2) Které inspirace pro školu a vás osobně přinesly získané poznatky? A jsou přenosné do jiných škol?
- 3) Co z výsledků vašeho výzkumu považujete za hlavní přínos do diskuse o roli současné základní školy a potřebě doučování?

Závěr: Diplomová práce Hany Šmejkalové splňuje standardní požadavky kladené na tento typ závěrečných prací. Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh hodnocení: -

V Praze 15. 8. 2019

Prof. PhDr. Eliška Walterová, CSc.